

Sivistysvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Suomen liittymisestä kokeellisen ekosysteemitutkimuksen eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (AnaEE ERIC-konsortioon liittyminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Suomen liittymisestä kokeellisen ekosysteemitutkimuksen eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (AnaEE ERIC-konsortioon liittyminen) (U 46/2021 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Suvi Ryyänen, maa- ja metsätalousministeriö
- opetusneuvos Petteri Kauppinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava tiedeasiantuntija Merja Särkioja, Suomen Akatemia
- johtaja Sanna Sorvari Sundet, Luonnonvarakeskus
- Turun yliopiston vararehtori Kalle-Antti Suominen, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Suomen on tarkoitus liittyä jäseneksi perusteilla olevaan avoimeen eurooppalaiseen kokeellisen ekosysteemitutkimuksen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon AnaEE ERIC:iin. Perustettava AnaEE ERIC (Analysis and Experimentation on Ecosystems — European Research Infrastructure Consortium) on hajautettu tutkimusinfrastruktuuri, joka rakentuu olemassa olevista eurooppalaisista kokeellisen ekosysteemitutkimuksen tutkimusyksiköistä (AnaEE platforms), jotka tarjoavat tutkimuslaitteistoja, koejärjestelyjä, erityisosaamista ja teknologioita tutkijoiden käyttöön. AnaEE ERIC:in tarkoituksena on tuoda yhteen eurooppalainen kokeellinen ekosysteemitutkimus ja niihin liittyvät analyysityökalut (mm. laboratoriot, mallinnuskeskukset) yhdeksi

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2021 vp

kokonaisuudeksi, mikä mahdollistaa globaali muutoksen vaikutusten tutkimuksen ja siihen sopeutumisen Euroopassa.

Ranska AnaEE ERIC:in isäntävaltiona on hakenut Euroopan komissiolta ERIC-oikeushenkilöasemaa (European Research Infrastructure Consortium). Perustajajäsenenä AnaEE ERIC:iin ovat liittymässä isäntävaltio Ranskan lisäksi Bulgaria, Italia, Suomi, Tanska ja Tšekki sekä kansainvälinen tutkimusorganisaatio International Center for Advanced Mediterranean Agronomic Studies CIHEAM. Lisäksi Belgia on liittymässä perustamisvaiheessa tarkkailijajäsenenä.

AnaEE ERIC:iin osallistumisesta Suomelle aiheutuvat kulut koostuvat perussäännön mukaisesta noin 61 000 euron jäsenmaksusta sekä kansallisen tutkimusinfrastruktuurin ylläpitämisestä ja toiminnasta aiheutuvista kustannuksista. AnaEE ERIC:issä Suomea edustava taho olisi maa- ja metsätalousministeriö, joka nimeäisi edustajat AnaEE ERIC:in yleiskokoukseen sekä Suomen AnaEE:n kansallisen yhteystahon. Suomen AnaEE olisi verkosto, jonka toimintaa koordinoisi Luonnonvarakeskus ja toimintaan osallistuisivat perustamisvaiheessa lisäksi Helsingin, Itä-Suomen, Turun ja Oulun yliopistot.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen liittyminen perustettavaan AnaEE ERIC:iin vahvistaa suomalaisen tutkimuksen laatua ja kansainvälistä vaikuttavuutta, edistää ekosysteemitutkimusta sekä tukee uusien innovaatioiden syntymistä. Suomen liittyminen AnaEE ERIC:iin on Suomen edun mukaista. Valtioneuvosto esittää, että Suomi liittyisi AnaEE ERIC:iin perustamisvaiheessa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää Suomen liittymistä kokeellisen ekosysteemitutkimuksen eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon AnaEE ERIC:iin kannattavana.

Suomi on aiemmin liittynyt jäseneksi kymmeneen ERIC-muotoiseen tutkimusinfrastruktuuriin (EATRIS, BBMRI, EURO-ARGO, ICOS, CLARIN, ESS, CESSDA, EU-OPENSREEN, INSTRUCT, Euro-BioImaging), jotka pohjautuvat eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 723/2009. Suomi toimii lisäksi ICOS ERIC:in ja Euro-BioImaging ERIC:in isäntäjäsenvaltiona.

Usean valtion yhteiset tutkimusinfrastruktuurit ovat tehokas keino rakentaa yhdessä toisiaan täydentäviä infrastruktuuriresursseja ja siten laajapohjaisesti edistää korkeatasoisen tutkimuksen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä. Kansainvälinen yhteistyö tutkimusinfrastruktuurien alueella on välttämätöntä, koska suuria ja kalliita tutkimuslaitteistoja voidaan rakentaa, ylläpitää ja käyttää vain usean maan yhteistyönä. Lisäksi yhteistyö tarjoaa uusia mahdollisuuksia laajojen aineistojen tai mittaustulosten yhdistämiseen sekä muualla sijaitsevien infrastruktuurien etäkäyttöön.

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2021 vp

AnaEE ERIC -tutkimusinfrastruktuurilla ja siinä mukana olevilla kansallisilla tutkimusalustoilla tutkitaan kokeellisen tutkimuksen menetelmillä ekosysteemin tilan, ympäristön ja maankäytön muutoksia maatalous-, metsä-, suo- ja vesiekosysteemeissä. AnaEE ERIC -tutkimusinfrastruktuuri tuottaa tutkimustietoa ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävään luonnonvarojen käyttöön liittyvien haasteiden ratkaisemiseen.

Suomen liittyminen AnaEE ERIC:iin mahdollistaa kansainvälisen tutkimus- ja innovaatioyhteistyön, ja siihen liitettävät tutkimusalustat edistävät tutkimusalustojen yhteiskäyttöisyyttä parantaen siten resurssitehokkuutta. Lisäksi tutkimusinfrastruktuurikonsortioon liittyminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia tutkimusaineistojen yhdistämiseen tukien näin tutkimusta ja yritysten innovaatiotoimintaa. Osallistuminen AnaEE ERIC:iin luo Suomeen erityisosaamista ja mahdollistaa osaltaan uusien työpaikkojen syntymistä sekä edistää mahdollisuuksia kehittää uusia kaupallisia tuotteita.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen kansallinen tutkimusinfrastruktuuritoiminta on ennakoitavaa ja muodostaa toimialat läpäisevän kokonaisuuden. Johdonmukainen ja hyvin suunniteltu toiminta vahvistaa kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä, tehostaa tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöä ja edesauttaa yhteisiä investointeja.

Valiokunta toteaa, että Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitealla on merkittävä rooli kansallisen tutkimusinfrastruktuuritoiminnan ennakoitavuuden ja johdonmukaisuuden varmistamisessa. Komitea edustaa laaja-alaisesti Suomen korkeakoulu- ja tutkimuslaitoskenttää, ja sillä on asiantuntijamenettelyihin perustuvat prosessit tutkimusinfrastruktuurien kehittämiseksi yhteisen tiekartan pohjalta. Tutkimusinfrastruktuurikomitea on suosittanut Suomen liittymistä jäseneksi AnaEE ERIC:iin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto SiVL 16/2021 vp

Helsingissä 14.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr
jäsen Sofia Vikman kok
varajäsen Sari Multala kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen